

Spis treści

Wstęp	17
CZĘŚĆ I. SCHYLEK STAREGO ŚWIATA: „LA BELLE EPOQUE” 1871-1914	19
I. Powojenne przetasowania	21
Konsekwencje wojny francusko-pruskiej	21
Sojusz trzech cesarzy	22
Wypełnienie finansowych postanowień traktatu frankfurckiego	23
Pierwsza faza nowego etapu sprawy wschodniej	23
Próba odrodzenia „stosunku” trzech cesarzy	24
„Alarm wojenny” 1875 roku	25
Powstanie Słowian w 1875 roku i jego następstwa	27
Gra dyplomatyczna w przeddzień kongresu berlińskiego	28
Wojna rosyjsko-turecka 1877-1878 i jej bezpośrednie następstwa	30
Kongres berliński	31
II. Powstanie trójprzymierza	34
Dwustronny sojusz Berlina z Wiedniem	34
Odnowienie układu trójcesarskiego	35
Przystąpienie Włoch do dwuprzymierza	37
Bismarckowski system sojuszy	39
Konflikt rosyjsko-angielski	41
Kryzys bułgarski	42
III. Formowanie trójporozumienia	44
Przymierze francusko-rosyjskie	44
Wyrównanie stosunków francusko-włoskich	45
Polityczne konsekwencje niemieckich zbrojeń morskich	46
<i>Entente cordiale</i>	47
Porozumienie angielsko-rosyjskie	48

Koncepcja sojuszu kontynentalnego i pierwszy kryzys marokański	51
Przesilenie związane z aneksją Bośni i Hercegowiny.	53
Drugi kryzys marokański.	54
Wojna włosko-turecka.	56
Wojny bałkańskie.	56
Sytuacja w przededniu „wielkiej wojny”.	59
IV. Europa w Azji i na Pacyfiku.	60
Międzynarodowe aspekty wojny japońsko-chińskiej.	60
„Krojenie arbuza”.	60
Powstanie Yihequan.	63
Próby zbliżenia brytyjsko-niemieckiego.	64
Przymierze brytyjsko-japońskie.	65
Wojna japońsko-rosyjska.	66
Podporządkowanie Indochin przez Francję.	69
Finansowe położenie Chin w przededniu wielkiej wojny.	72
Ewolucja sojuszu angielsko-japońskiego.	73
Podział wysp Pacyfiku.	73
Bliski i Środkowy Wschód w polityce mocarstw.	75
V. Afryka w polityce mocarstw.	76
Sprawy kolonialne.	76
Wojny burskie.	79
VI. Ameryka Południowa i Środkowa. Korygowanie spuścizny kolonialnej	82
Wojna „potrójnego przymierza”.	82
Wojna dziesięcioletnia.	83
Wojna o saletrę (wojna o Pacyfik).	84
Wojna hiszpańsko-amerykańska.	87
Spór terytorialny Wenezueli z Gujaną Brytyjską.	88
Wyodrębnienie Panamy.	89
Arbitraż i związane z tym dalsze zmiany terytorialne.	89
VII. Zagadnienia ogólne.	90
Imperium Brytyjskie.	90
Cieśniny.	91
Śródlądowe międzynarodowe drogi wodne (kanały i rzeki).	93
Kapitulacje jurysdykcyjne.	95
CZĘŚĆ II. W OBLICZU BRAKU RÓWNOWAGI 1914-1945.	97
1. W dobie „wielkiej wojny” 1914-1918.	99
VIII. Pierwszy okres zmagañ.	99
Cele wojenne mocarstw.	99
Wypowiedzenie wojny.	103
Konsekwencje udziału Turcji w wojnie.	103
Problem Grecji.	107
Pierwsze oferty pokojowe.	109
Daleki Wschód.	111
21 żądań.	113
Interwencja mocarstw w Chinach.	114

Traktat londyński	.116
Okoliczności przystąpienia Bułgarii do wojny.	.117
Podział Bliskiego Wschodu.	.120
IX. Względna równowaga sił.	.121
Przystąpienie Rumunii do wojny.	.121
Grudniowe propozycje państw centralnych.	.126
Próby zawarcia separatystycznego pokoju przez Austro-Węgry.	.129
Misja sprzymierzonych w Rosji w roku 1917.	.132
Inicjatywa pokojowa Watykanu.	.133
X. Na drodze ku zwycięstwu Ententy.	.134
Przystąpienie Stanów Zjednoczonych do wojny.	.134
Deklaracja Arthura Jamesa Balfoura	.136
Rewolucja w Rosji.	.138
Brytyjskie warunki pokoju.	.139
Koncepcje Thomasa Woodrowa Wilsona.	.140
Traktaty brzeskie 1918 roku.	.142
Losy Rumunii po przystąpieniu do „wielkiej wojny”.	.144
Załamanie się Bułgarii.	.147
Rozejm z Turcją.	.147
Upadek Monarchii Austro-Węgierskiej.	.148
Sytuacja sułtańskiej Turcji.	.149
Wojna na noty.	.150
Rewolucja w Niemczech.	.151
Rozejm z Niemcami.	.151
Międzynarodowe aspekty kwestii polskiej w dobie I wojny światowej	.152
2. Międzywojenne interludium 1919-1939.	.154
XI. Powojenna „mała” stabilizacja 1919-1925.	.154
Paryska konferencja pokojowa.	.154
Postanowienia podparyskich traktatów pokoju.	.155
„Małe” traktaty wersalskie.	.156
Pozostałe podparyskie traktaty.	.159
Wolne miasta.	.160
Plebiscyty.	.160
Mandaty.	.161
Powstanie i przeobrażenia terytorialne państw narodowych w Europie Środkowej i Południowo-Wschodniej.	.165
Powstanie ZSRR.	.171
Wojna grecko-turecka i konferencja lozańska.	.172
Liga Narodów.	.174
Genua i Rapallo.	.175
Kwestia reparacji.	.177
Reparacje Niemiec.	.177
Locarno.	.179
XII. W poszukiwaniu równowagi 1926-1934.	.180
Konsekwencje wstąpienia Niemiec do Ligi Narodów.	.180
Pakt Brianda-Kellogga.	.182
Uregulowanie stosunków włosko-watykańskich.	.182

Konkordaty międzywojnia i ich znaczenie.	183
Powstanie Brytyjskiej Wspólnoty Narodów.	186
Zagadnienie rozbrojenia.	187
Pierwszy okres istnienia III Rzeszy.	191
Pakt czterech.	191
Porzucenie przez Niemcy konferencji rozbrojeniowej i Ligi Narodów	194
Ewolucja radzieckiej polityki zagranicznej.	194
Definicja agresora	195
Polsko-niemiecka deklaracja o nieagresji.	196
Reperkusje deklaracji w stosunkach polsko-radzieckich.	197
Pucz w Austrii.	198
Układy regionalne w Europie.	199
Koncepcja paktu wschodniego.	202
Wstąpienie ZSRR do Ligi Narodów.	203
Zawarcie paktu francusko-radzieckiego.	204
Układ radziecko-czechosłowacki.	205
Relacje francusko-niemieckie.	205
XIII. Na równi pochyłej - 1935-1939.	206
Jawne zbrojenia Niemiec.	206
Brytyjsko-niemiecki traktat morski.	207
Remilitaryzacja Nadrenii.	209
Unormowanie stosunków francusko-polskich.	211
Zwrot w polityce Belgii.	211
Hiszpańska wojna domowa.	212
Oś Berlin-Rzym.	214
Zawarcie paktu antykominternowskiego.	215
Położenie krajów skandynawskich.	216
Anschluss Austrii.	218
Reakcje społeczności międzynarodowej.	219
Kryzys sudecki.	220
Roszczenia polskie.	222
I arbitraż wiedeński.	223
Żądania Niemiec wobec Polski.	224
Polityka mocarstw zachodnich.	225
Kres Czecho-Słowacji.	225
Społeczność międzynarodowa wobec kresu Czecho-Słowacji.	227
Układ niemiecko-rumuński.	227
Zajęcie Kłajpedy przez Niemców.	228
Aneksja Albanii przez Włochy.	229
Konsekwencje na Bałkanach.	229
Gwarancje brytyjskie.	230
Kres poprawnych relacji polsko-niemieckich.	231
Wyłanianie się dwóch bloków.	232
Gra dyplomatyczna Zachodu z ZSRR.	233
Stosunki na linii Zachód-Niemcy.	234
Stosunki radziecko-niemieckie.	234
Rozmowy wojskowe między mocarstwami zachodnimi a ZSRR.	235
Nowa linia polityki ZSRR.	237
Sojusz polsko-brytyjski.	237

XIV. Stany Zjednoczone na arenie międzynarodowej	238
Konferencja waszyngtońska	238
Międzynarodowa pozycja Stanów Zjednoczonych	240
Rola USA na arenie międzynarodowej	241
XV. Bliski i Środkowy Wschód, Afryka	242
Kwestia egipska	242
Sytuacja krajów muzułmańskich	243
Sprawy Bliskiego i Środkowego Wschodu	245
Rola Turcji na arenie międzynarodowej	246
Kwestia Cieśnin	247
Wojna w Etiopii	248
Stanowisko Ligi Narodów wobec konfliktu włosko-etiopskiego	250
XVI. Daleki Wschód	251
Sytuacja na Syberii i Dalekim Wschodzie	251
Poczynania Japonii	252
Stosunki radziecko-chińskie	252
Okupacja Mandżurii	253
Potępienie Japonii przez Ligę Narodów	254
Brak stabilizacji na Dalekim Wschodzie	255
XVII. Ameryka Łacińska	256
Ameryka Łacińska w Paryżu	256
Rola Ameryki Łacińskiej	256
Ameryka Łacińska w dobie wojny o Chaco Boral	257
Spór o Leticję	260
Ameryka Łacińska w drugiej połowie lat 30.	260
3. Podwaliny nowej ery 1939-1945	261
XVIII. Od wybuchu wojny do agresji na ZSRR	261
Wrzesień 1939	261
Stosunki niemiecko-radzieckie	262
W okresie <i>drôle de guerre</i>	263
Misja Sumnera Wellesa	263
Pokój moskiewski	264
Skandynawia	265
Wyspy Alandzkie	267
Upadek Belgii, Holandii i Francji	267
Rewizjonizm terytorialny ZSRR	269
Rozbiór Rumunii	270
Pakt Trzech	272
Mołotow w Berlinie	273
Sytuacja we wschodniej części basenu Morza Śródziemnego	274
XIX. Stany Zjednoczone wobec wojny w okresie swojej neutralności	278
Pierwsze reakcje Waszyngtonu	278
Po agresji Niemiec na Zachodzie	278
XX. Bliski i Środkowy Wschód, Afryka	280
Wydarzenia w Iraku	280

Problem Syrii i Libanu	282
Kwestia irańska	283
Przywrócenie niepodległości Etiopii	283
XXI. Daleki Wschód w przededniu agresji Japonii na USA	284
Pośrednie dalekowschodnie konsekwencje klęski Francji na Dalekim Wschodzie.	284
Sytuacja Indochin	285
Rozmowy amerykańsko-japońskie.	287
Kolejne porozumienia państw Osi z Japonią	289
Pierwsza faza wojny na Dalekim Wschodzie.	290
Okupacja japońska.	291
XXII. Agresja Niemiec na ZSRR. Kształtowanie się „wielkiej koalicji”	292
Karta Atlantyczna	292
Bezpośrednie następstwa najazdu III Rzeszy na ZSRR	292
Sytuacja Finlandii.	295
Konferencja w Waszyngtonie.	295
Deklaracja Narodów Zjednoczonych.	295
Sojusz brytyjsko-radziecki.	296
„Plan czterech”.	299
Stosunki polsko-radzieckie.	299
Konsekwencje sprawy Katynia	300
Amerykańskie spojrzenie na Europę.	301
Spotkanie w Casablance.	301
Dalsze konsultacje brytyjsko-amerykańskie.	302
Przesilenie w Algierze.	303
I konferencja w Quebec.	305
I konferencja moskiewska	305
Sytuacja militarna	306
Konferencja w Teheranie.	307
Rozmowy prowadzone w Kairze.	308
Stosunki radziecko-czechosłowackie.	308
Operacje na Dalekim Wschodzie.	310
XXIII. W okresie militarnego przełomu.	310
Rozejm z państwami współpracującymi z Niemcami.	310
Sprawa Grecji. Pierwszy okres wojny domowej.	314
Sytuacja w Jugosławii.	315
Konferencja w Bretton Woods.	316
Konferencja w Dumbarton Oaks.	317
II konferencja w Quebec.	317
II konferencja moskiewska	317
Porozumienia radziecko-francuskie.	318
Na frontach europejskich.	318
XXIV. Schyłkowy okres wojny.	319
Malta.	319
Konferencja jałtańska.	320
Narady u schyłku działań wojennych.	322
Kres działań wojennych w Europie.	322
Konferencja w Poczdamie.	323

XXV. Na Dalekim Wschodzie	325
Sytuacja w Azji Południowo-Wschodniej	325
Japonia na przełomie wojny i pokoju	327
XXVI. Ameryka Łacińska wobec wojny	330
Od neutralności do zerwania stosunków z państwami Osi	330
Udział w wojnie	331
CZĘŚĆ III. ŚWIAT BIPOLARNY 1945-1991	333
4. W okresie ostrych podziałów	335
XXVI. Europa w latach 1945-1949	335
Pierwsze decyzje w sprawie Niemiec	335
Kwestia reparacji	336
Powojenne granice	338
Powstanie Bizonii	339
Powojenne układy międzynarodowe	340
Traktaty pokoju z byłymi sojusznikami Rzeszy	341
Druga faza wojny domowej w Grecji	343
Plan Marshalla	344
Pierwszy kryzys berliński	344
Wydarzenia towarzyszące	345
Anglosasi wobec Niemiec	346
Sytuacja w radzieckiej strefie okupacyjnej	347
Polityka okupacyjna Francji	348
Ostatnia sesja Rady Ministrów Spraw Zagranicznych	349
Powstanie NATO	349
Na drodze ku Republice Federalnej Niemiec	351
Rewizja statutu okupacyjnego	351
Ustanowienie Niemieckiej Republiki Demokratycznej	352
Pierwsze symptomy podziału Europy na dwa bloki	352
Doktryny: Trumana i powstrzymywania	353
XXVII. Europa Zachodnia w latach 1949-1957	354
Podwaliny integracji europejskiej	354
Plan Schumana	355
Na drodze ku EWG	357
Sprawy finansowe	358
Konferencje czterech mocarstw	359
XXVIII. Pierwszy okres funkcjonowania ONZ	360
Ustalenia konferencji założycielskiej	360
Działania w okresie początkowym	362
XXIX. Blok radziecki	363
Powołanie do życia Kominformu	363
Narodziny bloku wschodniego	364
Konflikt radziecko-jugosłowiański	364
Rada Wzajemnej Pomocy Gospodarczej	365
Powstanie Układu Warszawskiego	366

Konsekwencje XX Zjazdu KPZR	366
Powstanie węgierskie.	367
XXX. Bliskowschodnia „beczka prochu”.	368
Sytuacja polityczna na Bliskim Wschodzie po II wojnie światowej	368
Powstanie Izraela.	370
Pierwsza wojna arabsko-żydowska i jej konsekwencje.	371
Blisko- i środkowowschodnie sojusze wojskowe.	373
XXXI. Wydarzenia w Azji Południowo-Wschodniej i Wschodniej	374
Daleki Wschód bezpośrednio po wojnie.	374
Początek dekolonizacji.	374
Powstanie Chińskiej Republiki Ludowej.	376
Wojna koreańska.	376
Francuski okres problemu wietnamskiego.	379
Zawarcie pokoju z Japonią.	382
Rola Japonii	384
Międzynarodowe znaczenie Tokio.	384
Doktryna Yoshidy.	385
Regionalne pakty Azji i Pacyfiku.	385
Konferencja w Bandungu.	386
XXXII. Europa Zachodnia w pierwszym okresie instytucjonalnej jedności	387
Inauguracja kwestii remilitaryzacji RFN.	387
Plan Plevana.	388
Kwestia długów niemieckich i roszczeń żydowskich.	389
NRD na arenie międzynarodowej.	390
Problem Saary w stosunkach francusko-niemieckich.	390
Traktaty z 1952 roku.	391
Upadek koncepcji EWO i EWP.	392
Niepowodzenia konferencji ministrów spraw zagranicznych czterech mocarstw w 1954 roku.	393
Konsekwencje nieratyfikowania traktatów bońskich i paryskich.	394
Następstwa decyzji londyńskich i paryskich.	395
Normalizacja stosunków ZSRR z oboma państwami niemieckimi	396
Traktat państwowy z Austrią.	397
XXXIII. Procesy dekolonizacyjne w Afryce Północnej.	398
Los posiadłości włoskich i francuskich.	398
Kryzys sueski.	399
XXXIV. Ameryka Łacińska.	401
Próby sformalizowania dominacji USA.	401
Latynosi wobec innych kontynentów.	402
Amerykańska interwencja w Gwatemali.	402
Sprawy gospodarcze.	403
5. Świat w dobie spadku napięcia	404
XXXV. Europa w latach 1958-1963.	404
Kwestia integracji Wielkiej Brytanii z EWG.	404
Powstanie EFTA.	405

Powołanie do życia OECD.	406
Pierwsze posunięcia EWG.	407
Plany Christiana Foucheta.	408
Nieudana próba wejścia Wielkiej Brytanii do EWG.	409
Następstwa kryzysu wokół Kanału Sueskiego.	411
Wpływ dekolonizacji na Europę.	412
Stosunki RFN z blokiem komunistycznym.	413
Polskie propozycje ograniczenia zbrojeń.	414
Drugi kryzys berliński.	414
Układ elizejski.	416
XXXVI. Europa w dobie „détente”.	417
Stosunki Bonn-Waszyngton-Paryż.	417
Nawiązanie stosunków handlowych między RFN a krajami bloku wschodniego.	418
Połączenie wspólnot europejskich.	419
Wystąpienie Francji ze struktur wojskowych NATO.	420
Druga nieudana próba Wielkiej Brytanii wejścia do EWG.	420
Walutowy kompromis.	421
Nowa polityka wschodnia rządu RFN.	422
Poprawa stosunków RFN-Izrael.	422
Powstanie Wspólnego Rynku Rolnego EWG.	423
Unia celna w ramach EFTA i EWG.	425
Odejście generała de Gaulle'a.	427
Rozchwanie systemu walutowego.	428
Poszerzenie EWG.	429
Radziecka inwazja na Czechosłowację.	430
Układy RFN z ZSRR i PRL.	431
Uregulowanie kwestii Berlina.	432
Układ niemiecko-niemiecki.	433
Konferencja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie.	433
XXXVII. Na najwyższym szczeblu. Stosunki amerykańsko-radzieckie	435
Kwestia wielostronnych sił nuklearnych.	435
Strategia globalna NATO.	436
Przewartościowania w polityce amerykańskiej.	437
Normalizacja stosunków amerykańsko-chińskich.	438
Rokowania rozbrojeniowe.	438
XXXVIII. Brak stabilizacji na Bliskim i Środkowym Wschodzie.	439
Sytuacja w Iranie.	439
Sojusz wojskowy na Środkowym Wschodzie.	440
Przeobrażenia krajów arabskich w latach 1958-1963.	441
Kryzys cypryjski.	442
Wojna sześciodniowa i jej konsekwencje.	443
Wojna Jom Kippur.	445
XXXIX. Azja Południowo-Wschodnia i Daleki Wschód.	447
Amerykański rozdział problemu wietnamskiego.	447
Problem ucieczek z Wietnamu.	453
SEATO.	453

Subkontynent indyjski	454
Rozpad Pakistanu	455
Ewolucja międzynarodowego położenia Tokio w latach 60. i 70.	456
XL. Afrykańskie niepokoje	457
Niepodległość krajów Afryki Północno-Zachodniej	457
Wojna Algierii o niepodległość	458
Dekolonizacja Czarnej Afryki	459
Kwestia kongijska	460
Groźba rozpadu Nigerii	462
XLI. Na półkuli zachodniej	463
Napięcia wokół Kuby	463
Interwencja USA w Dominikanie	465
Próby izolowania Kuby	466
Latynoamerykańskie tendencje integracyjne	467
„Sojusz dla Postępu”	468
6. W okresie względnej stabilizacji	469
XLII. Europa w latach 1976-1989	469
Rozszerzenie EWG na południe	469
Budowanie wspólnoty	471
Droga Europy Zachodniej do Unii Gospodarczej i Walutowej	471
XLIII. Negocjacje rozbrojeniowe w gronie supermocarstw oraz między Zachodem a Wschodem	472
SALTU	472
Rokowania wiedeńskie	474
Kwestia zbrojeń w dobie przyjęcia Aktu Końcowego KBWE	475
Wznowienie wyścigu zbrojeń między Wschodem i Zachodem	476
Kolejna faza rokowań wiedeńskich	477
Ku wszechstronnemu współdziałaniu mocarstw	478
XLIV. Bliski i Środkowy Wschód	480
CampDavid	480
Wojna w Libanie	482
Interwencja radziecka w Afganistanie	483
Wojna iracko-irańska	485
W obronie niepodległości Kuwejtu	485
XLV. Daleki Wschód	488
Wzrost znaczenia ChRL na arenie międzynarodowej	488
Pozycja Stanów Zjednoczonych na Dalekim Wschodzie	488
Dominacja Wietnamu w Indochinach	489
Wojna chińsko-wietnamska	490
Rozwiązanie problemu kambodżańskiego	490
Przyczyny ambiwalentnej postawy Tokio	491
Ewolucja międzynarodowego położenia Tokio w latach 70. i 80.	492
Tokio na międzynarodowej scenie politycznej w latach 80.	493
Próby rewizji doktryny Yoshidy	495
Stosunki radziecko-japońskie	495

Chińska enigma	496
Stabilizacja działań Pekinu	497
Normalizacja na linii Pekin-Moskwa	497
Nowe otwarcie w stosunkach ChRL z Azją Południowo-Wschodnią	498
Sprawa Tajwanu (Republiki Chińskiej)	499
Wspólnota Pacyfiku	500
Południowoazjatyckie konflikty terytorialne	501
XLVI. Afryka	502
Droga kolonii portugalskich do niepodległości	502
Kwestia Namibii	504
Likwidacja apartheidu	504
Destabilizacja „Rogu Afryki”	506
XLVII. Ameryka Łacińska	508
Doktryna Cartera	508
Kwestia Kanału Panamskiego	509
Opanowanie Nikaragui przez sandinistów	509
Próby neutralizacji wpływów lewicowych w Ameryce Środkowej	510
Grupy Contadory i Limy	512
Wojna o Falklandy (Malwiny)	512
Kryzys finansowy	512
Interwencja amerykańska w Panamie	514
Tendencje integracyjne	515
XLVIII. Australia i Nowa Zelandia	516
W poszukiwaniu własnego miejsca na arenie międzynarodowej	516
Wpływ braku stabilizacji na Dalekim Wschodzie na międzynarodowe położenie Australii	518
Reorientacja polityki zagranicznej w latach 70.	519
U schyłku systemu bipolarnego	521
Nowa Zelandia	522
7. Demontaż układu dwublokowego	523
XLIX. Europa na przełomie lat 80. i 90.	523
Zjednoczenie Niemiec i jego bezpośrednie następstwa	523
Rozpad Czechosłowacji	525
Droga Węgier ku niepodległości	526
Połowiczny charakter przemian w Rumunii, Bułgarii i Albanii	526
Dekompozycja Jugosławii	527
Rozwiązanie RWPG i Układu Warszawskiego	529
Dezintegracja ZSRR i powołanie do życia Wspólnoty Niepodległych Państw	530
Powstanie Unii Europejskiej	533
Bibliografia	536
Indeks nazwisk	549
Spis map	559